
REPUBLIKA E SHQIPËRISË

MINISTRIA E ARSIMIT, SPORTIT DHE RINISË
AGJENCIA E SIGURIMIT TË CILËSISË SË ARSIMIT PARAUNIVERSITAR

PROGRAM ORIENTUES PËR MATURËN SHTETËRORE
(Provim i detyruar për arsimin e orientuar artistik dhe sportiv)

LËNDA: “GJUHË E HUAJ”
(I RISHIKUAR)

VITI MËSIMOR 2019 – 2020
KORDINATORE:LUDMILLA STEFANI
PRILL 2020

PËRMBAJTJA

I.	HYRJE	3
II.	GJUHA E HUAJ NË MATURËN SHTETËRORE.....	4
III.	UDHËZIME PRAKTIKE MBI PËRDORIMIN E PROGRAMIT	6
IV.	STRUKTURA E TESTIT.....	7
V.	REZULTATET E TË NXËNIT PËR SECILËN AFTËSI	9
VI.	TIPET E USHTRIMEVE TË REKOMANDUARA.....	10
VII.	PËRMBAJTJA E PROGRAMIT.....	12
VIII.	NJOHURITË QË NUK DO TË PËRFSHIHEN NË PROVIMIN E MATURËS SHTETËRORE 2019-2020.....	14

I. HYRJE

Pandemia COVID-19 ka prekur çdo fushë të veprimtarisë njerëzore dhe të gjithëve na është dashur të përshtatemi me një ndryshim të papritur në mënyrën se si jetojmë. Ky ndryshim, natyrisht ka përfshirë edhe arsimin.

Shumica e vendeve në Evropë dhe më gjerë i kanë mbyllur institucionet arsimore për të kufizuar kontaktin mes njerëzve dhe për të parandaluar përhapjen e virusit. Edhe në vendin tonë, Ministria e Arsimit, Sportit dhe Rinisë (MASR) i ka mbyllur institucionet arsimore që nga data 9 mars 2020.

Gjatë kësaj periudhe, MASR po mbështet mësuesit në përpjekjet e tyre për të realizuar procesin mësimor në kushtet e shtëpisë. Dy format kryesore mësimore që po zbatohen janë, mësimet të xhiruara dhe të transmetuara në Radio Televizionin Shqiptar (RTSH) dhe puna mes nxënësve dhe mësuesve, përmes rrjeteve sociale apo përmes platformave të ndryshme që mundësojnë krijimin e klasave virtuale (google classroom, google hangout, edmodo, zoom etj.). Këto janë format me të cilat kanë punuar të gjithë nxënësit, përfshirë edhe maturantët.

Për t'u ardhur në ndihmë maturantëve, ASCAP ka hartuar urdhrin nr.43, datë 22.04.2020, "Për rishikimin e programeve orientuese për provimet e Maturës Shtetërore për vitin shkollor 2019-2020, si pasojë e situatës së krijuar nga pandemia COVID-19". Bazuar në urdhrin e mësipërm janë reduktuar nga programi orientues, njohuritë dhe aftësitë lëndore që janë zhvilluar gjatë mësimimit në kushtet e shtëpisë dhe që përkohë me periudhën mars-qershor 2020. Njohuritë dhe aftësitë që janë reduktuar, janë pasqyruar në rubrikën e fundit të këtij programi. Këto njohuri dhe aftësi nuk do të përfshihen në testin e gjuhës së huaj në provimin e Maturës Shtetërore.

Procesi i rishikimit të programit orientues është realizuar nga specialistët e kurrikulës në ASCAP në bashkëpunim me mësues të gjuhës së huaj.

II. GJUHA E HUAJ NË MATURËN SHTETËRORE

Programi orientues për përgatitjen e provimeve të maturës shtetërore për lëndën gjuhë e huaj vjen si sintezë e njohurive dhe shprehive të fituara gjatë gjithë procesit mësimor në këtë lëndë.

Hartimi i këtij programi orientues është bazuar tërësisht në dokumentet kurrikulare për lëndën “Gjuhë e huaj”, duke pasur parasysh zhvillimin e aftësive gjuhësore që do të testohen si dhe programet e viteve të mëparshme.

Ky program orientues synon:

- të ndihmojë nxënësit në përgatitjen e tyre për provimin e Maturës Shtetërore në lëndën gjuhë e huaj, duke ju referuar programit të gjuhës së huaj të parë , si edhe Kuadrit Evropian të Referencave për Gjuhët;
- të ndihmojë mësuesin e lëndës për t'u dhënë orientimet e duhura nxënësve dhe për të punuar për zbatimin e programit;
- vlerësimin e njëkohshëm të 2 aftësive kryesore (nga katër aftësi që ka gjuha e huaj) që përbëjnë dhe *dy konceptet bazë*, që janë *të kuptuarit dhe të shprehurit me shkrim*;
- të japë orientime për mësuesit hartues të testeve të provimit të maturës shtetërore për gjuhën e huaj të parë;
- vlerësimin e të kuptuarit dhe të shprehurit, duke mbajtur parasysh formimin e njohurive dhe shprehive të domosdoshme gjuhësore, komunikuese dhe funksionale si dhe arritjen e rezultateve të të nxënit për nivelin përkatës në zbatim të kurrikulës me kompetenca të lëndës së gjuhës së huaj.
- aftësinë për të përdorur formimin gjuhësor në mënyrë të pavarur, korrekte dhe të përshtatshme me situata komunikimi të dhëna.

Bazuar në udhëzimin e Ministrisë së Arsimit, Sportit dhe Rinisë për zhvillimin e provimeve të Maturës Shtetërore, testi i gjuhës së huaj hartohet në përputhje me gjuhën, e cila në planin mësimor trajtohet si gjuhë e huaj e parë dhe niveli i njohurive synohet të jetë B1, sipas “Kuadrit të Përbashkët Evropian i Referencave për Gjuhët”.

Më poshtë jepet përshkrimi i nivelit B1 i cili i referohet shkallës globale të “Kuadrit të Përbashkët Evropian të Referencave për Gjuhët”.

Përdorues i pavarur	B1	<p><i>Nxënësi:</i></p> <p><i>mund të kuptojë çështjet kryesore të një informacioni standard të qartë për çështje të njohura që hasen rregullisht në shkollë, punë, argëtim etj.;</i></p> <p><i>mund t'ia dalë në situata të shfaqura gjatë një udhëtimi në vende ku flitet gjuha që mëson;</i></p> <p><i>mund të prodhojë material të thjeshtë për tema të njohura ose të një fushe të interesit personal;</i></p> <p><i>mund të përshkruajë përvoja dhe ngjarje, ëndrra, shpresa, ambicie dhe shkurtimisht jep arsye dhe shpjegime për opinionet dhe planet.</i></p>
----------------------------	----	---

III. UDHËZIME PRAKTIKE MBI PËRDORIMIN E PROGRAMIT

Për përdorimin e këtij programi mësuesi duhet të ketë parasysh specifikën e gjuhës së huaj, pasi nxënësi në provim do të përballet me pjesë të reja leximi, megjithëse tematika, gramatika dhe funksionet gjuhësore do të jenë po ato që ka studiuar ndër vite.

Kur flitet për tematikën kryesore në program, nxënësit duhet të kenë njohuri për temat që janë të përfshira në program nga **jeta e përditshme, bota e shkollës dhe e punës, jeta personale dhe shoqërore, bota rreth nesh, bota e komunikimit** *etj.*

Për sa i përket gramatikës, mësuesi duhet t'i përgatisë nxënësit që të jenë në gjendje të zgjidhin ushtrime mbi aspektet kryesore gramatikore të studiuara gjatë shkollimit dhe t'i përdorin ato në mënyrë të pavarur ose dhe në kontekst të një situatë të re.

Mësuesi duhet t'i vërë theksin anës praktike të trajtimit të strukturave gramatikore nëpërmjet ushtrimeve të shumëllojshme të dhëna në tekstin shkollor, fletoren e punës dhe më gjerë.

Funksionet gjuhësore duhet të trajtohen në mënyrë sa më të larmishme duke përdorur situata nga të gjitha fushat e jetës të cilat trajtohen në nivelin B1.

Për sa i përket të shkruarit, mësuesi duhet të ushtrojë nxënësit të jenë të aftë të përmbushin kërkesat e nivelit përkatës gjuhësor përmes të shkruarit të një letre/e-mail, eseje, prezantimi, përshkrimi ose tregimi.

IV. STRUKTURA E TESTIT

Testi i gjuhës së huaj ndërtohet mbi bazën e dy aftësive dhe vlerësimin e njëkohshëm të tyre që janë, të kuptuarit dhe të shprehurit me shkrim.

Nëpërmjet testit të lëndës “Gjuhë e huaj” në Provimin e Maturës Shtetërore, nxënësi do të vlerësohet për realizimin e kompetencave gjuhësore.

KOMPETENCAT E LËNDËS GJUHË E HUAJ	
Kompetenca gjuhësore	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zotëron fjalor të mjaftueshëm për të përshkruar situata të njohura dhe të pa parashikuara, shpjegon me saktësi por ndonjëherë edhe me hezitim pikat kryesore të një problemi duke përdorur edhe fjali të përbëra; • ka fjalor të mjaftueshëm për t'u shprehur rreth fushave të tij të interesit si: familja, interesat, dëshirat, udhëtimet, puna dhe ngjarjet aktuale; • demonstroi saktësi leksikore relativisht të lartë por akoma bën gabime kur shpreh mendime mbi situata të vështira dhe të panjohura për të; • tregon relativisht një shkallë të lartë kontrolli dhe komunikoni me saktësi gramatikore në kontekste të njohura, si edhe nuk bën gabime që të çojnë në keqkuptime të asaj që do të shprehë, ndonjëherë mund të ndikohet nga gjuha amtare; • krijon tekste të gjata dhe shkruan pothuajse pa gabime dhe është i saktë në përdorimin e shenjave të pikësimit, pavarësisht se ndonjëherë mund të tregojë ndikime të gjuhës amtare.
Kompetenca Socio-gjuhësore	<p>Nxënësi:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • kryen dhe ju përgjigjet një game të gjerë funksionesh gjuhësore duke përdorur shprehjet e zakonshme të një regjistri neutral; • njih rregullat e mirësjelljes dhe vepron në mënyrë të përshtatshme me to; • shprehet qartë në situata të ndryshme dhe shmang gabimet në formulimin e ideve; • njih mirë ndryshimet midis kulturave, qëndrimeve, vlerave dhe besimeve që mbizotërojnë në vendin e tij dhe në vendet ku flitet gjuha e huaj. • përshtat shprehjet e mësuara për t'i përdorur në situata më pak të njohura dhe të vështira për të.
Kompetenca pragmatike	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tregon në mënyrë logjike dhe të rrjedhshme një tregim ose përshkrim në mënyrë lineare, por, ka raste që përdor argumente dhe shembuj të tjerë; • lidh pjesë të shkurtra dhe të thjeshta në një tekst të plotë në mënyrë lineare duke tentuar për tekste më të komplikuar.

Përmbushja e kompetencave gjuhësore që një nxënës duhet të zotërojë në përfundim të shkollës së mesme do të testohet sipas tabelës më poshtë:

Aftësitë gjuhësore që do të vlerësohen	Përqindja
Të lexuarit dhe të kuptuarit e një teksti të shkruar	50%
Përdorimi i drejtë i gjuhës (gramatika dhe leksiku)	25%
Të shkruarit	25%

V. REZULTATET E TË NXËNIT PËR SECILËN AFTËSI

Të lexuarit dhe të kuptuarit e një teksti të shkruar
Nxënësi: <ul style="list-style-type: none">
• lexon artikuj dhe raporte të ndryshme që kanë lidhje me probleme dhe tema nga fusha e tij të interesit;
• kupton pjesë letrare dhe jo-letrare bashkëkohore;
• lexon dhe kupton një tekst relativisht shpejt si dhe kupton përmbajtjen dhe gjen thelbin e një informacioni, të një artikulli apo një reportazhi me tema nga fushat e tij të interesit.
Përdorimi i drejtë i gjuhës
Nxënësi: <ul style="list-style-type: none">
• përcjell mesazhin me shkrim nëpërmjet strukturave të sakta gjuhësore dhe gramatikore dhe pa gabime ortografike;
• përdor mjaftueshëm mirë një repertor të shprehjeve dhe frazave që bashkëngjiten me situata të parashikuara për të;
• ka një gamë të mjaftueshme fjalori për tema lidhur me fushën e tij të interesit dhe tema të tjera të përgjithshme;
• ndryshon formulimin e fjalive për të shmangur përsëritje të shpeshta, por mangësitë leksikore mund të shkaktojnë ende hezitime dhe përdorime të perifrastave;
• ka një kontroll të mirë mbi aspektin gramatikor, bën gabime të rastësishme dhe jo sistematike, bën rrallë gabime sintaksore duke e korrigjuar veten;
• duke pasur një kontroll të mirë gramatikor, nuk bën gabime që të çojnë në keqkuptime.
Të shkruarit
Nxënësi <ul style="list-style-type: none">
• shkruan ese dhe raporte që zhvillojnë një argumentim në mënyrë metodike duke theksuar në mënyrë të përshtatshme pikat e rëndësishme dhe hollësitë e spikatura që e mbështesin atë;
• vlerëson idetë e ndryshme ose zgjidhjet e një problemi;
• paraqet argumentim pro ose kundër një pikëpamjeje të caktuar duke shpjeguar përparësitë ose problemet e opsioneve të ndryshme.

VI. TIPET E USHTRIMEVE TË REKOMANDUARA

Të lexuarit dhe të kuptuarit e një teksti të shkruar
<p>Përshkrimi: Vlerësimi i kësaj aftësie do të bëhet mbi bazën e disa teksteve të panjohura me tema aktuale që lidhen me interesat e të rinjve mbi të cilat do të ndërtohen pyetje që do të testojnë aftësinë e nxënësit për të kuptuar një pjesë letrare ose jo letrare apo gjini tjetër e të shkruarit (reklama, informacione, letra, pjesë nga broshura të ndryshme turistike, etj.)</p> <p>Nxënësi duhet të jetë në gjendje të lexojë dhe të kuptojë në mënyrë të përgjithshme e të detajuar informacionin e dhënë në pjesën e leximit, të mbledhë informacionet që i kërkohen rreth tekstit apo të japë një vlerësim ose opinionin e tij të mbështetur mbi fakte në pjesën që lexon.</p>
<ul style="list-style-type: none">
• pyetje mbi idenë kryesore të tekstit;
• pyetje mbi kuptimin e përgjithshëm të tekstit;
• pyetje për të shpjeguar shkakun e një ngjarjeje në tekst;
• pyetje mbi informacione specifike në tekst;
• pyetje mbi detaje të ndryshme që dalin në tekst;
• pyetje për gjetjen e kuptimit të fjalëve nga konteksti;
• plotësimi i vendeve bosh me informacionin e duhur;
• ushtrime me përgjigje <i>po/jo</i>;
• pyetje të hapura me përgjigje të shkurtër ose të strukturuar mirë;
• ushtrime me disa alternativa (përzgjedhje e alternativës së saktë nga 4 alternativat);
• vendosja e paragrafëve sipas rendit të duhur në renditjen e ngjarjeve;
• pyetje për të gjetur nënkuptimin e një fjale ose shprehjeje.
Përdorimi i drejtë i gjuhës
<p>Përshkrimi: Njohuritë kryesore që nxënësi ka marrë mbi përdorimin e gjuhës ndër vite, do të testohen përmes ushtrimeve që e shohin gramatikën dhe leksikun si pjesë të integruara në situata të gjuhës së përdorur; pra si një gjuhë funksionale.</p>
<ul style="list-style-type: none">
• ushtrime me plotësime hapësirash ku nxënësi duhet të vendosë fjalën ose njësinë e duhur gramatikore. (ushtrimi ndërtohet mbi një tekst të shkurtër ose paragraf me një temë të caktuar; gramatika dhe leksiku ndërthuren bashkë në atë çka i kërkohet nxënësit të plotësojë.);

- ushtrime me zgjedhje alternativash;
- ushtrime me plotësime vendesh bosh në dialogë me tema nga jeta e përditshme;
- ushtrime me plotësime hapësirash ku nxënësi duhet të vendosë fjalën ose njësinë e duhur gramatikore. (fjalët që duhet të vendosë nxënësi jepen në një listë. Nga kjo listë ai gjen fjalën ose njësinë e duhur gramatikore për të plotësuar tekstin apo paragrafin në mënyrë që ai të jetë i saktë.);
- situata komunikimi me hapësira bosh të cilat duhet të plotësohen nga nxënësi me fjalët e tyre. Nxënësit do t'i duhet ta plotësojë situatën komunikative me fjalë ose struktura gjuhësore që mungojë duke e bërë atë të plotë e me kuptim.

Të shkruarit

Përshkrimi:

Nxënësi mund të prodhojë me shkrim një tekst të detajuar rreth temave me subjekte që lidhen me fushën e tij të interesit, duke shpjeguar këndvështrimin e tij rreth temës dhe duke dhënë avantazhet dhe disavantazhet e opsioneve të ndryshme që ai rendit në këtë pjesë të shkruar.

- ese;
- shkrimi i një letre/e-mail .

VII. PËRMBAJTJA E PROGRAMIT

Nxënësit në provim do të përballen me situata ose pjesë të reja leximi por *tematika*, *gramatika* dhe *funksionet gjuhësore* do të jenë ato që nxënësit kanë studiuar për këtë nivel gjuhe .

Tematikat me të cilat do ndeshen në provimin e maturës shtetërore do të përfshijë temat bazë sipas kurrikulës dhe “Kuatrit Evropian të Referencave për Gjuhët”, i cili së bashku me Portofolin Evropian të Gjuhëve janë materialet referues për të gjitha gjuhët që mësohen në sistemin tonë parauniversitar.

- **Jeta e përditshme** (*organizimi i një plani ditor dhe i kohës së studimit; kujtime të mrekullueshme; dita më e bukur e jetës sime; qëllimet afatshkurtër dhe afatgjatë; çfarë dua unë për të ardhmen time; etj.*)
- **Bota e shkollës dhe e punës** (*organizimi i një biznesi të vogël; shqetësimet e shoqërisë së sotme si, papunësia, etj.; studimet dhe universitetet në vend dhe në botë; etj.*)
- **Jeta personale dhe shoqërore** (*shanse dhe të drejta të barabarta për gratë dhe burrat, të rinjtë dhe të rriturit; vendlindja; personalitete në shoqëri, etj.*)
- **Bota rreth nesh** (*arti në shekuj; e ardhmja, flora dhe fauna; historia e filmit; programet televizive; zakonet dhe traditat në vendet ku flitet gjuha që po mësohet; momente të rëndësishme të historisë botërore; personalitete në fusha të ndryshme të jetës, etj.*)
- **Bota e komunikimit** (*bota e teknologjisë; rrjetet sociale; të shkruarit e letrave formale dhe jo formale, ese, etj.*)

Përdorimi i gjuhës do trajtojë:

- a) Elementet dhe strukturat gramatikore. Për një komunikim të saktë nga ana gramatikore, sugjerohet të punohet në mënyrë të përqendruar mbi strukturat dhe çështjet gramatikore më të rëndësishme të trajtuara sipas specifikave të çdo gjuhe të nivelit B1, duke përjashtuar ato njohuri që nuk u morën gjatë muajve mars-prill-maj. Duhet patur parasysh se, gjuha e huaj në klasën e 12 është një rimarrje njohurish përsa i përket njohurive gramatikore dhe funksioneve gjuhësore.

- *ndajfoljet e mënyrës, kohës, etj.; mbiemrat dhe strukturat e tyre; fjalitë e përbëra; format e përbëra të foljeve në kohë të tashme, të shkuar dhe të ardhme; ligjërata e drejtë dhe e zhdrejtë; mënyra jo veprorë; foljet modale; fjalitë kushtore, nyjet, emrat, etj..*

b) *Funksionet gjuhësore duhet të trajtohen nëpërmjet ushtrimeve të ndërtuara si bashkëbisedime në situata të ndryshme të jetës së përditshme. Nxënësi duhet të jetë i përgatitur kryesisht për këto situata gjuhësore.*

- *dhënia e këshillave; të shprehurit e keqardhjes; theksimi i informacionit; të shprehurit e mendimit ose opinionit personal; vënia në diskutim ose të mos biesh dakord me dikë; sugjerime, ftesa, etj..*

**VIII. NJOHURITË QË NUK DO TË PËRFSHIHEN NË PROVIMIN E MATURËS
SHTETËRORE 2019-2020**

Të lexuarit	Gramatika	Fjalori	Të shkruarit
<p>Pjesë leximi mbi</p> <ul style="list-style-type: none"> • mjekësinë • jetën e artistëve të famshëm • historinë botërore • shkencën • universitetet botërore 	<p>Forma gramatikore të avancuara mbi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • fjalitë kushtore • fjalitë komplekse • foljet modale • strukturat pasive • ligjëratën e zhdrejtë • inversioni 	<p>Fjalori i avancuar që ka të bëjë me:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mjekësinë • historinë • artet • shprehjet me parafjalë • shprehjet idiomatike 	<p>Të shkruarit për një</p> <ul style="list-style-type: none"> • ese argumentuese ku jepen avantazhet dhe disavantazhet • raport ku jepen sugjerime rreth zgjidhjes së një problem • përmbledhje filmi ose libri • letër formale aplikimi